

رامین برتو

تحرکات ایالات متحده در حوزه سیاست خارجی پس از آغاز دولت دوم دونالد ترامپ در سال ۲۰۲۵، به یکی از کانون‌های توجه اندیشکده‌ها و تحلیلگران روابط بین‌الملل بدل شده‌است. مجموعه اقداماتی که تیم سیاسی سامنتی ترامپ در ماه‌های اخیر در دستور کار قرار داده، نشان می‌دهد تمرکز راهبردی واشنگتن بر دو محور اصلی یعنی مهار نفوذ چین در مناطق کلیدی و فعال‌سازی اهرم‌های فشار در محیط پیرامونی روسیه استوار است. در همین چارچوب، سفر جی.دی.ونس، معاون رئیس‌جمهور ایالات متحده، به جمهوری ارمنستان و سپس جمهوری آذربایجان را باید بخشی از یک پازل بزرگ‌تر ژئوپلیتیکی دانست که قفقاز جنوبی را به‌صحنه قیامت‌انگاز قدرت‌های بزرگ تبدیل کرده‌است.

سفر به ایران: انرژی هسته‌ای و تثبیت مسیر ترامپ

جی.دی.ونس طی سفری دوازده‌روزه به‌ایران، به‌عنوان ارشدترین مقام آمریکایی که از سال ۲۰۰۵ تاکنون به این منطقه سفر کرده، پیام روشنی را به بازیگران منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای مخابره کرد. این سفر

خبر

پارلمان اروپا به تشدید سخت‌گیری‌ها در قانون پناهندگی رأی داد

پارلمان اروپا روز سه‌شنبه ۱۰ فوریه (۲۱ بهمن) با سیاست اخراج سخت‌گیرانه‌تر پناهجویان موافقت کرد. بر این اساس آلمان و دیگر کشورهای عضو اتحادیه اروپا می‌توانند در آینده پناهجویان را به کشورهای منتقل کنند که هیچ پیوندی با آنها ندارند. تاکنون لازم‌بود که متقاضیان پناهندگی اخراجی با چنین کشور نالشی، مثلاً از طریق اعضای خانواده یا اقامت طولانی‌مدت در آنجا، ارتباط نزدیکی داشته باشند. در آینده اما کافی خواهد بود که توافقی میان یک کشور عضو و کشور ثالث وجود داشته باشد. این طرح با رأی احزاب محافظه‌کار، راست و راست افراطی در پارلمان پیش برده شد. این تغییر قانونی هنوز باید از سوی کشورهای عضو اتحادیه اروپا تأیید شود. البته این مرحله، وقتی مذاکره کنندگان نهادها، مانند این مورد، پیش‌تر بر سر یک موضوع به توافق رسیده باشند، معمولاً در حله‌ای تشریفاتی است. بر این اساس، پناهجویان می‌توانند به کشورهای اخراج ششوند که هرگز در آنها نبوده‌اند و هیچ پیوند خانوادگی، فرهنگی یا پیوند دیگری با آنها ندارند. مؤلفه موسوم به «عصر پیوند» از این پس برای دولت‌ها اختیاری می‌شود. با این حال، برای افراد زیر سن قانونی بدون همسراه، وجود عنصر پیوند با

کشوری که قرار است به آن اخراج شوند، همچنان شرطی ضروری باقی می‌ماند. پارلمان اروپا همچنین فهرستی شامل هفت کشور امن مبدأ را تأیید کرده که قرار است در آینده در سراسر اتحادیه اروپا معتبر باشد و طبق این قرارداد به آلمان و دیگر کشورهای عضو اتحادیه اروپا به این کشورها تسریع شود. این فهرست شامل مراکش، تونس و مصر واقع در شمال آفریقا، کوزوو، کلمبیا و نیز کشورهای هند و بنگلادش واقع در جنوب آسیا است. گرچه نامزدهای عضویت در اتحادیه اروپا، از جمله آلبانی، مونتنگرو و کوسوو که نیز در اصل باید برای شهر وندانشان به عنوان کشورهای امن در نظر گرفته شوند، اما می‌توانند برای مثال به دلیل اعمال اتحادیه اروپا علیه‌شان، یا به خاطر درگیری‌های مسلحانه در آنها، از این قاعده مستثنی شوند. در آلمان فهرستی از کشورهای مبدأ به‌اصطلاح امن وجود دارد. این طبقه‌بندی نیز قرار است امکان اخراج سریع‌تر به این کشورها را فراهم کند. از کشورهای موجود در فهرست مصوب اتحادیه اروپا، پیش‌تر فقط کوزوو، آلبانی و مونتنگرو به عنوان امن طبقه‌بندی شده بودند.

سفر بی سابقه «ونس» به ایران و باکو، فصل تازه‌ای را در اقتصاد و امنیت رقم زد؛

بازتعریف ژئوپلیتیک قفقاز در دولت دوم ترامپ

نه‌صرفاً یک دیدار دیپلماتیک معمول، بلکه نشانه‌ای از ارتقای سطح توجه کاخ سفید به قفقاز جنوبی بود. دونالد ترامپ پیش‌تر اعلام کرده بود که هدف از این سفر، تقویت تلاش‌های صلح و پیشبرد طرح موسوم به مسیر ترامپ برای صلح و فراهین المللی است. این طرح ایجاد یک کریدور ۴۲ کیلومتری از جنوب ارمنستان را دنبال می‌کند که جمهوری آذربایجان را به منطقه خودمختار نخجوان و از آنجابه‌تر کیه متصل می‌کند. مسیری که به ادعای حامیانش، می‌تواند اتصال آسیا و اروپا را تسهیل کرده و برخی مسیرهای سنتنی تحت نفوذ روسیه و ایران را دور بزند.

در جریان این سفر، نیکول پاشینیان نخست‌وزیر ارمنستان و جی.دی.ونس بیانیه‌ای مشترک امضا کردند که مذاکرات درباره توافق همکاری در حوزه انرژی هسته‌ای صلح‌آمیز (موسوم به ۱۲۳) را به سرانجام رساند. به گفته پاشینیان، این توافق فصل تازه‌ای در تعمیق همکاری‌های انرژی میان دو کشور خواهد گشود و به تنوع بخشی سیدانرژی ارمنستان کمک می‌کند.

ونس نیز اعلام کرد که ایسن توافق امکان صادرات اولیه تا پنج میلیارد دلار از آمریکا به ارمنستان را فراهم می‌کند و چهار میلیارد دلار دیگر نیز در قالب قراردادهای بلندمدت سوخت و نگهداری در نظر گرفته شده‌است. اهمیت این توافق در شرایطی دوچندان

خریداری کرده‌است. این اقدام در ادامه تلاش‌های ایروان برای بازسازی و تقویت ارتش پس از شکست سنگین در جنگ دوم قره‌باغ ارزیابی می‌شود. ارمنستان در سال‌های اخیر قراردادهایی چند میلیون دلاری برای خرید سامانه‌های توپخانه، موشک‌های ضدتانک و تجهیزات ضد په‌ساز با کشورهایی از جمله هند امضا کرده و به دنبال کاهش وابستگی سنتی خود به تسلیحات روسی است.

باکو و منشور مشارکت راهبردی

ونس پس از پایان دیدارهای خود در ایروان، راهی باکو شد که نشان می‌دهد واشنگتن در تلاش است موازنه‌ای فعال میان دو رقیب تاریخی منطقه برقرار کند. در جمهوری آذربایجان، معاون رئیس‌جمهور آمریکا با الهام علی‌اف دیدار و «منشور مشارکت راهبردی» میان دو کشور را امضا کرد؛ سندی که فصل جدیدی از همکاری‌های اقتصادی و امنیتی را رقم می‌زند. الهام علی‌اف اعلام کرد روابط واشنگتن و باکو وارد مرحله‌ای کاملاً جدید شده و همکاری‌ها در حوزه‌فروش تجهیزات دفاعی، هوش مصنوعی، امنیت انرژی و مبارزه با تروریسم گسترش خواهد یافت. او همچنین تأکید کرد آذربایجان با صادرات گاز طبیعی به ۱۶ کشور (که ۱۱ عضو ناتو متحد آمریکا هستند) نقش مهمی در امنیت انرژی اروپا ایفا می‌کند. ونس در اظهاراتی نمادین، آذربایجان را شریکی قابل اعتماد در «جنگ جهانی علیه تروریسم» توصیف کرد و از نقش نیروهای این کشور در افغانستان یاد کرد. او در دفاع از رویکرد جدید واشنگتن گفت که «چرا باید باهم بجنگیم وقتی می‌توانیم باهم تجارت کرده و مشارکت ایجاد کنیم؟»

یکی از نکات مهم اظهارات علی‌اف، اشاره به لغو محدودیت‌های ترانزیتی کالا از طریق آذربایجان به ارمنستان و آغاز عرضه فرآورده‌های نفتی به این کشور بود. اقدامی که در صورت تداوم می‌تواند زمینه‌ساز شکل‌گیری وابستگی‌های اقتصادی متقابل و کاهش تنش‌های تاریخی شود. با این حال، همچنان اختلافات سیاسی از جمله درخواست باکو برای اصلاح مفاد قانون اساسی ارمنستان به عنوان یکی از موانع اصلی اجرای کامل توافق صلح‌حالی مانده‌است.

رقابت قدرت‌ها: راهبرد آمریکا و کانکش روسیه و ملاحظات چین

سفر ونس به قفقاز جنوبی بی‌تردید از نگاه مسکو پنهان نمانده‌است. رسانه‌های روسی از جمله «کامرسانت» و «یزوستیا» این سفر را تلاشی آشکار برای کوچک کردن حوزه نفوذ سنتی روسیه و بازطراحی نقشه ژئوپلیتیکی منطقه توصیف کرده‌اند. مار یا زاخاروا، سخنگوی وزارت خارجه روسیه، اعلام کرده مسکو آماده بررسی گزینه‌های مشارکت در «مسیر ترامپ» است، موضعی که نشان می‌دهد کرملین نمی‌خواهد به‌طور کامل از معادله کنار گذاشته شود.

واشنگتن با پیوندن دن صلح منطقه‌ای به پروژه‌های اقتصادی، انرژی هسته‌ای، فروش تسلیحات و توسعه زیرساخت‌های حمل‌ونقل، می‌کوشد نظامی جدید در قفقاز جنوبی شکل دهد که در آن وابستگی‌های سنتی به روسیه کاهش یافته و مسیرهای ارتباطی تازه‌ای تحت حمایت آمریکا شکل گیرد

روزنامه «وال استریت ژورنال» در مطلبی به بررسی بازتنظیم سیاسی و اقتصادی کنونی عربستان سعودی تحت رهبری «محمد بن سلمان» ولیعهد این کشور پرداخته و آن را دورهای توصیف کرده که با احتیاط راهبردی و بازیگری همراه است. این رسانه آمریکایی در این مقاله اشاره می‌کند که ولیعهد سعودی با چالش‌های فراینده‌ای روبه‌روست؛ از جمله فشارهای مالی ناشی از کاهش قیمت نفت، بی‌ثباتی منطقه‌ای مرتبط با احتیاط اقدام نظامی آمریکا علیه ایران و همچنین مسائلی مربوط به جانمایی در پی وضعیت «ملک سلمان» پادشاه این کشور. بر اساس این گزارش،

نگاه روسیه به سفر جی.دی.ونس آمیخته‌ای از نگرانی و احتیاط است، چرا که قفقاز جنوبی بخشی از «حوزه نفوذ نژد یک» مسکو محسوب می‌شود و حضور فعال آمریکادر این منطقه، به‌ویژه در حوزه‌های انرژی، زیرساخت و امنیت، می‌تواند به تدریج نقش روسیه را کمرنگ کند

با این حال، برخی مقامات ارمنستان از جمله رئیس‌مجلس ملی این کشور اعلام کرده‌اند که ایروان فعلاً مشارکت روسیه در این پروژه را بررسی نمی‌کند. دبیرمتری پسکوف، سخنگوی کرملین، با تأکید بر روابط گسترده و چندلایه مسکو با ایروان و باکو، یادآور شده که روسیه در حوزه نیروگاه‌های اتمی دارای تخصص برتر است و می‌تواند گزینه‌های رقابتی برای ارمنستان باشد.

از منظر کلان، نگاه روسیه به این تحولات آمیخته‌ای از نگرانی و احتیاط است؛ چرا که قفقاز جنوبی بخشی از «حوزه نفوذ نزدیک» مسکو محسوب می‌شود و حضور فعال آمریکادر این منطقه، به‌ویژه در حوزه‌های انرژی، زیرساخت و امنیت، می‌تواند به تدریج نقش روسیه را کمرنگ کند. با این حال، درگیر بودن روسیه در جنگ اوکراین و محدودیت منابع، دامنه‌واکنش عملی مسکو را کاهش داده‌است.

در مورد چین، اگرچه واکنش رسمی تندی نسبت به این سفر مشاهده نشده، اما پکن تحولات قفقاز را در چارچوب رقابت گسترده‌تر با آمریکا و پروژه حمل‌ونقل جدید در قفقاز جنوبی می‌تواند با برخی مسیرهای مدنظر چین هم‌پوشانی یا رقابت داشته باشند. از این رو، چین احتمالاً با دقت و رند اجرای مسیر ترامپ و نقش شرکت‌های آمریکایی در پروژه‌های زیرساختی و انرژی منطقه، از بر نظر خواهد گرفت. هر چند ترجیح می‌دهد تا نقیال مستقیم در این جغرافیا پرهیز کند.

در مجموع، سفر جی.دی.ونس به ارمنستان و

جمهوری آذربایجان را باید بخشی از راهبرد کلان آمریکا برای تثبیت نفوذ در گلوگاه‌های ژئوپلیتیکی اوراسیا دانست. واشنگتن با پیوندن دن صلح منطقه‌ای به پروژه‌های اقتصادی، انرژی هسته‌ای، فروش تسلیحات و توسعه زیرساخت‌های حمل‌ونقل، می‌کوشد نظامی جدید در قفقاز جنوبی شکل دهد که در آن وابستگی‌های سنتی به روسیه کاهش یافته و مسیرهای ارتباطی تازه‌ای تحت حمایت آمریکا شکل گیرد. این روند، اگرچه می‌تواند به کاهش تنش‌های تاریخی کمک کند، اما در عین حال رقابت قدرت‌های بزرگ را در این منطقه حساس وارد مرحله‌ای تازه و پیچیده‌تر خواهد کرد.

واشنگتن با پیوندن دن صلح منطقه‌ای به پروژه‌های اقتصادی، انرژی هسته‌ای، فروش تسلیحات و توسعه زیرساخت‌های حمل‌ونقل، می‌کوشد نظامی جدید در قفقاز جنوبی شکل دهد که در آن وابستگی‌های سنتی به روسیه کاهش یافته و مسیرهای ارتباطی تازه‌ای تحت حمایت آمریکا شکل گیرد

روزنامه «وال استریت ژورنال» در مطلبی به بررسی بازتنظیم سیاسی و اقتصادی کنونی عربستان سعودی تحت رهبری «محمد بن سلمان» ولیعهد این کشور پرداخته و آن را دورهای توصیف کرده که با احتیاط راهبردی و بازیگری همراه است. این رسانه آمریکایی در این مقاله اشاره می‌کند که ولیعهد سعودی با چالش‌های فراینده‌ای روبه‌روست؛ از جمله فشارهای مالی ناشی از کاهش قیمت نفت، بی‌ثباتی منطقه‌ای مرتبط با احتیاط اقدام نظامی آمریکا علیه ایران و همچنین مسائلی مربوط به جانمایی در پی وضعیت «ملک سلمان» پادشاه این کشور. بر اساس این گزارش،

فاینشال تایمز: زلنسکی به زودی برنامه انتخابات و همه‌پرسی را اعلام می‌کند

نشریه فاینشال تایمز روز گذشته (چهارشنبه) گزارش داد که زلنسکی قصد دارد در کنار برگزاری انتخابات در بهار پیش رو، همه‌پرسی را نیز در مورد توافق صلح به اجرا بگذارد. این روزنامه به نقل از مقامات اوکراینی و اروپایی که از این برنامه‌ریزی آگاه بودند، گزارش داد که رئیس‌جمهور اوکراین به قصد دارد طرح انتخابات ریاست جمهوری و همه‌پرسی را در چهارمین سالگرد جنگ

نشریه فاینشال تایمز روز گذشته (چهارشنبه) گزارش داد که زلنسکی قصد دارد در کنار برگزاری انتخابات در بهار پیش رو، همه‌پرسی را نیز در مورد توافق صلح به اجرا بگذارد. این روزنامه به نقل از مقامات اوکراینی و اروپایی که از این برنامه‌ریزی آگاه بودند، گزارش داد که رئیس‌جمهور اوکراین به قصد دارد طرح انتخابات ریاست جمهوری و همه‌پرسی را در چهارمین سالگرد جنگ

وی هشدار داد: «گسترش شهرک‌ها، جابجایی

جهان‌نما

میدل ایست آی خبر داد:
تسریع الحاق کرانه و پایان توافق اسلو در دستور کار تل آویو
تصمیم‌های جدید اسرائیل در ارتباط با کرانه باختری باعث شتاب بخشیدن به روند «الحاق» این سرزمین فلسطینی شده و پایان توافق‌های اسلو را رقم می‌زند. تحلیلگران می‌گویند تدابیر جدیدی که رژیم صهیونیستی در ارتباط با گسترش کنترل خود بر کرانه باختری اعمال کرده، تشکیلات خودگردان فلسطین را در تنگنا قرار داده و راه را برای پاکسازی قومی هموار می‌کند. وبگاه «میدل ایست آی» با تأکید بر اینکه اقدامات جدید در کرانه باختری اشغالی، عملاً الحاق این سرزمین به این رژیم را تقویت می‌کند، به توافق‌های اسلو یاد داده و امیدها برای تشکیل کشور فلسطین را نقش بر آب می‌کند. در این راستا روز یکشنبه اعلام کرد کنترل و اختیارات خود را در مناطق A و B که تمام شهرها و شهرک‌های اصلی فلسطینی در آن‌ها واقع شده‌اند گسترش می‌دهد. این در حالی است که این مناطق از زمان حصول توافق‌های اسلو در سال ۱۹۹۳، به‌طور رسمی تحت کنترل تشکیلات خودگردان فلسطین بودند.

به نوشته میدل ایست آی، همچنین تدابیر جدید این رژیم دست‌شهرک‌نشینان یهودی برای تملک اراضی در تمام کرانه باختری را باز گذاشته و به صورت بالقوه باعث تسریع بی‌سابقه گسترش شهرک‌سازی‌ها در این سرزمین خواهد شد. این تدابیر شامل لغو قانون جلویی از فروش اراضی فلسطینیان به شهرک‌نشینان یهودی، تسهیل قوانین مربوط به فروش اراضی و حذف محرمانگی سابق ثبت زمین بوده که باعث تسهیل جمل اسناد خرید زمین-تأثیثی که به طور رایج توسط شهرک‌نشینان استفاده شده- می‌شوند. جمل جمعه، هماهنگ‌کننده فلسطینی کمپین «نیوار را متوقف کنید» که در جهت مبارزه با سلطه و سیاست‌های آپارتاید اسرائیل فعالیت می‌کند به «میدل ایست آی» گفت: «این تصمیم یکی از مستقیم‌ترین و خطرناک‌ترین گام‌ها علیه فلسطینیان است. این عملیات به منزله پایان هر آنچه توسط توافق‌های اسلو حاصل شده بوده و تشکیلات خودگردان فلسطینی را از اختیار آتش خلع می‌کند.»

از جمله اقدامات جدید، انتقال اختیار صدور مجوز ساخت و ساز در شهر الخلیل در جنوب کرانه باختری از مقامات فلسطینی به ارتش رژیم صهیونیستی است. این انتقال، امکان اعمال تغییرات از نسوی این رژیم در شهر قدیمی الخلیل، از جمله مسجد ابراهیمی را فراهم کرده که به منزله نقض پروتکل‌های ۱۹۹۷ الخلیل بین رژیم و تشکیلات خودگردان است. وزیران اسرائیلی و گروه‌های عامل شهرک‌سازی از این تصمیمات استقبال کرده‌اند. «تسلیل اسموتریج» وزیر راست افراطی کابینه رژیم صهیونیستی که بر امور شهری در کرانه باختری نظارت دارد، پس از اعلام این تصمیمات سوگند خورد که «به کشتن ایده تشکیل کشور فلسطین ادامه خواهد داد».

تشکیلات خودگردان فلسطین و تقریباً تمامی جناح‌های فلسطینی این اقدامات را محکوم کرده و آنها را گام‌هایی غیرقانونی با هدف تقویت روند الحاق و گسترش شهرک‌ها خوانده‌اند. کشورهای مسلمان شامل مصر، اندونزی، اردن، پاکستان، قطر، عربستان سعودی، ترکیه و امارات متحده عربی نیز ایسن تغییرات را محکوم کرده و گفتند هدف آنها «حمیل حاکمیت غیرقانونی اسرائیل» بر کرانه باختری است. با این حال، کابینه فعلی اسرائیل، در مواجهه با فشارهای بین‌المللی-به‌ویژه از سوی متحدهش، ایالات متحده- برای جلوگیری از الحاق رسمی کرانه باختری، اقدامات متعددی را انجام داده‌است که الحاق را به یک واقعیت بالقول تبدیل می‌کند.

در ماه سپتامبر، اسموتریج از طرحی برای الحاق ۸۲ درصد از کرانه باختری به اسرائیل رونمایی کرد. او گفت که این طرح توسط اداره شهرک‌سازی در وزارت کشور تهیه شده‌است. اصل پشت این طرح، کنترل «حداکثر اراضی با حداقل جمعیت فلسطینی» و به تدریج برچیدن تشکیلات خودگردان که به عنوان نهاد حاکم شناخته شده بین‌المللی در بخش‌هایی از کرانه باختری عمل می‌کند است. تحلیلگران تأکید می‌کنند که این اقدامات بخشی از روند بلندمدت اسرائیل برای الحاق غیررسمی کامل کرانه باختری است. جمال جمعه می‌گوید اسرائیل الحاق را بر روی زمین از طریق سه مسیر موازی و تقویت‌کننده یکدیگر پیش می‌برد: گسترش شهرک‌ها، جابجایی اجباری فلسطینیان، و بازسازی قانونی و اداری.

فلسطینیان و بازسازی قانونی به صورت موازی در حال پیشروی هستند و الحاق کرانه باختری را تسریع می‌کنند. اقدامات اخیر با هدف قرار دادن آینده تشکیلات خودگردان و حاکمیت در این سرزمین، این روند را بیش از هر زمان به پیش می‌برد.» به گفته تحلیلگران، یکی از مهم‌ترین پیامدهای این تصمیمات، به بن‌بست کشاندن تشکیلات خودگردان فلسطین است. تحت این اقدامات، مقامات اسرائیل اکنون می‌توانند امور شهری را مستقیماً در شهرهای اصلی فلسطینی مدیریت کنند. خدماتی مانند مدیریت پسماند و فاضلاب در برخی شهرها مستقیماً با ارتش اسرائیل هماهنگ خواهد شد و تشکیلات خودگردان دور زده می‌شود.

جمعه هشدار می‌دهد: «تشکیلات خودگردان اکنون با یک بحران وجودی مواجه است. دیگر گزینه واقعی ندارد؛ باید به عنوان یک بی‌اعتماد برای اشغال به کار خود ادامه دهد، یا به سمت یک برنامه جدید مقاومت فلسطینی برای مقابله با این اقدامات حرکت کند.»

هشام شراباتی، پژوهشگر مقیم الخلیل در مرکز حقوق بشر و کمک‌های قانونی قدس، تأکید کرد اقدام اخیر بخشی از سیاست دهه‌های اسرائیل برای پاکسازی قومی این منطقه است. وی هشدار داد که حدود ۳۵۰۰۰ فلسطینی ساکن در بخش E1 (تحت کنترل نظامی اسرائیل) که مدت‌هاست محدودیت‌های شدید نظامی را تحمل می‌کنند، احتمالاً اولین کسانی خواهند بود که تحت تأثیر قرار می‌گیرند.